

Отже, доповнена реальність є потужним інструментом для розвитку цифрової компетентності сучасного вчителя. Вона сприяє інтерактивному навчанню, підвищенню мотивації учнів, покращенню засвоєння матеріалу та формуванню критичного мислення. Проте для ефективного впровадження AR в освітній процес необхідно забезпечити підготовку педагогів, розробити методичні рекомендації та створити сприятливу інфраструктуру.

Світовий досвід демонструє, що впровадження AR у систему освіти можливе за умови комплексного підходу: професійного розвитку вчителів, підтримки з боку держави та співпраці з технологічними компаніями [1; 3]. Відповідно, розвиток цифрової компетентності сучасного вчителя через AR є важливим напрямом освітньої реформи, що відповідає викликам XXI століття та сприяє якісному навчанню майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Аналітичні матеріали з питань використання імерсивних технологій у закладах загальної середньої освіти / О. Ю. Буров, Литвинова С.Г., Носенко Ю.Г., Сухіх А.С. Київ : ІЦО НАПН України, 2024. 60 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744154>
2. Вараксіна, Н. (2022). Можливості використання технологій віртуальної реальності в освіті (аналітичний огляд). *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки* (16), 15-33. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737123/1/Varaksina_Analitichnuy_visnuk_2022_16_15-33.pdf
3. Віртуальна та доповнена реальність: як нові технології надихають вчитися. (2019). *Освіторія*. <https://osvitoria.media/opinions/virtualna-ta-dopovnena-realnist-yakoyu-mozhebuty-suchasna-osvita/>
4. Лупаренко, Л., Литвинова, С., Пінчук, О., & Соколюк, О. (2022). Готовність вчителів до використання доповненої реальності в освітньому процесі. *Вісник післядипломної освіти*, (21), 144-177. https://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/21_50_2022/pedagog/Bulletin_21_50_Pedagogika_Luparenko_Lytvynova_Pinchuk_Sokoliuk.pdf
5. Романишин, І. М., Самборська, О. В., & Хміль, Н. А. (2024). Ефективність використання віртуальної та доповненої реальності у професійній підготовці майбутніх педагогів. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (5). <https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.04.29.01>
6. Тарангул, Л., Романюк, С. (2022). Використання технології доповненої реальності в освітньому процесі закладів вищої освіти. *Проблеми освіти*, 1 (96), 187-204. <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5090/Використання%20технологій%20доповненої%20реальності.pdf>
7. Уманець, В., Бойчук, В., Павлюк, Б., & Ангелов, Я. (2022). Використання засобів доповненої реальності у підготовці педагога на прикладі комплексного курсу «Створення програмного забезпечення AR». *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 78-88. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-65-78-88>
8. Soroko N. Features of Organizing STEAM Projects Using Immersive Technologies. *Фізико-математична освіта*. 2024. № 39 (2). С. 51–59. <https://doi.org/10.31110/fmo2024.v39i2-07>

ЗМІСТ СПЕЦКУРСУ «МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ РЕФЕРАТИВНОЇ БАЗИ ERIN PLUS ДЛЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ». Новицька Т. Л., Іванова С. М., Шиненко М. А.,

Інститут цифровізації освіти НАПН України, науковий співробітник, зав. відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем, зав. сектору мережних технологій і баз даних, Україна

Ключові слова: цифрова компетентність, інформаційно-цифрові технології, реферативна база ERIH PLUS, науково-педагогічний працівник.

Постановка проблеми. Впровадження *інформаційно-цифрових технологій* (далі – ІЦТ) в науково-педагогічну діяльність сприяє підвищенню ефективності досліджень і конкурентоспроможності в науковому середовищі [1]. Перед вченими та педагогами постали важливі завдання щодо інтеграції у світовий науковий простір, які вимагають нових підходів до поширення результатів досліджень та оцінки їх результативності.

Виклики у сфері освіти та науки вимагають від науковців і педагогів здобуття новітніх навичок [2]. Особливо важливим є розвиток цифрової компетентності, що включає вміння ефективно використовувати інформаційні ресурси, аналізувати дані та співпрацювати в інформаційному середовищі. Одним із ключових інструментів, що сприяють розв’язанню цієї проблеми є реферативна база даних ERIH PLUS на платформі Dimensions [3], яка надає доступ до міжнародного наукового контенту з різних галузей знань.

У сучасному інформаційному суспільстві розвиток цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників є надзвичайно актуальним [4]. Систематичне й ефективне використання наукової інформації у сучасних дослідженнях вимагає від фахівців не лише знання теоретичних основ, але й володіння високими цифровими навичками.

Статті та інші наукові публікації є важливими елементами наукового процесу, а ресурси, такі як ERIH PLUS, надають цінну інформацію для пошуку та аналізу наукової продукції. Проте, незважаючи на доступність цих платформ, багато науковців стикаються з *викликами* у їхньої інтеграції в свою діяльність:

- *Управління інформацією.* Адаптація до стабільно зростаючого обсягу наукової інформації та вміння самостійно знаходити релевантні відомості в різноманітних джерелах.
- *Використання ІЦТ.* Відсутність знань і навичок щодо ефективного використання електронних баз даних, таких як ERIH PLUS, для підбору та аналізу наукової інформації.
- *Розробка методичних матеріалів.* Потреба у структурованих курсах, які б допомагали фахівцям набути цифрову компетентність для роботи із цифровими ресурсами.

ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences) (<https://kanalregister.hkdir.no/publiseringskanaler/erihplus>) – платформа, яка надає доступ до реферованих журналів у гуманітарних та соціальних науках. Вона містить інформацію про наукові публікації, їхній вплив, а також забезпечує доступ до інших ресурсів, що сприяє міжнародній науковій комунікації [5]. На сьогодні понад 10 млн статей доступні через пошук бази ERIH PLUS.

Використання ERIH PLUS на платформі Dimensions дозволяє користувачам з легкістю знаходити та оцінювати якісні наукові джерела, що особливо важливо для науковців, аспірантів і студентів, які працюють у гуманітарних та соціальних науках. Основні *особливості* ERIH PLUS: *система класифікації журналів*, яка допомагає ідентифікувати респектабельні наукові видання; *можливість пошуку журналів* за різними критеріями, такими як тематика, країна видання та ін.; *доступ до метаданих статей* і можливість оцінювання їхнього впливу через цитування.

Виникає необхідність у створенні спеціалізованого курсу «*Методика використання реферативної бази ERIH PLUS для розвитку цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників*» (далі – *Спецкурс*), присвяченому дослідженню ефективного застосування ERIH PLUS [6], що дозволить не тільки підвищити рівень цифрової компетентності наукових та науково-педагогічних працівників, але й стимулювати їх мотивацію до активного використання наукових ресурсів у своїй професійній діяльності.

Зокрема, врахування нинішніх тенденцій у науці та освіті, а також аналіз досвіду інших країн у впровадженні подібних курсів, стане важливим аспектом у розробці програми

спецкурсу та навчальних матеріалів.

Мета спецкурсу полягає в тому, щоб ознайомити слухачів з методикою ефективного використання реферативної бази ERIH PLUS, підвищити їхні цифрові компетенції та надати практичні навички, що дозволять інтегрувати наукові досягнення в освітній процес.

Категорії слухачів: наукові працівники установ Національної академії педагогічних наук України (далі – НАПН України); науково-педагогічні працівники; аспіранти; докторанти; здобувачі наукових ступенів у галузі педагогічних наук; студенти-магістри педагогічних спеціальностей.

Завдання навчання Спецкурсу включають: ознайомлення з функціоналом ERIH PLUS; розробку стратегій пошуку та аналізу наукової інформації; вивчення методів роботи з науковими публікаціями; розвиток критичного мислення та навичок оцінки наукової інформації; формування практичних навичок з використання ІЦТ для обробки даних.

Концепція навчання передбачає опанування слухачами знань з теорії та практики застосування сервісів бази ERIH PLUS в галузі педагогічних наук на основі навчання, самостійної роботи, використання різних видів навчальної діяльності, взаємодії зі слухачами навчання Спецкурсу.

Навчально-методичне забезпечення. Навчально-методичне забезпечення охоплює різноманітні матеріали та знаряддя, що використовуються в навчальному процесі для досягнення поставлених цілей.

Технічне та ресурсне забезпечення. Навчальний процес Спецкурсу рекомендовано супроводити низкою наступних технічних засобів навчання та ІЦТ: сервіси бази ERIH PLUS; освітні вебсайти, підключення до мережі Інтернет, ПК, інтерактивна дошка, проєктор, безкоштовні антивірусні програми; освітні вебсайти. Базовим засобом ІЦТ у навчанні є ERIH PLUS.

Зміст навчання. Учасникам навчального процесу надається низка інформаційно-довідкових та методичних матеріалів. Спекурс побудований лінійно-блочним способом: матеріал подається послідовно з поступовим ускладненням, при цьому розподілений на самостійні структурні одиниці (модулі). Курс складається з 2-х тематичних модулів, що відносяться до інваріативної складової (модуль 1. «Значення ERIH PLUS для наукової спільноти» та модуль 2. «Інтеграція ERIH PLUS в освітній процес»), особливістю яких є те, що засвоєння їх змісту та практичне опрацювання спрямоване на підвищення рівня цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників щодо забезпечення ІЦ-підтримки наукової діяльності. (загальна кількість годин – 33).

Форми навчання включають організацію та проведення лекцій, семінарів, групову роботу, методи проєктів, мозковий штурм, дискусії, анкетування, тестування, самостійну роботу та ін. Курс передбачає поєднання теоретичних знань з практичною діяльністю, тобто *інтерактивні методи навчання*, зокрема:

- *Семінари.* Для обговорення актуальних питань та обміну досвідом.
- *Практичні заняття.* Отримання навичок роботи з ERIH PLUS шляхом виконання практичних завдань.
- *Вебінари та онлайн-курси.* Використання сучасних платформ для дистанційного навчання та доступу до бібліографічних ресурсів.

Методи навчання для проведення занять: *організація навчально-пізнавальної діяльності* – створення умов для активного засвоєння знань; *стимулювання та мотивація* – заохочення слухачів до навчання та формування інтересу до матеріалу; *контроль* – перевірка знань та оцінка навчальних досягнень. Ці методи разом забезпечують ефективність навчального процесу.

Очікувані результати. В результаті опанування навчального матеріалу Спецкурсу слухачі будуть *знати*:

1. **Основи роботи з реферативною базою ERIH PLUS:** як здійснювати пошук інформації, користуватися функціоналом бази даних, розуміти структуру та зміст наукових статей, що знаходяться в ERIH PLUS.

2. **Методи та стратегії для аналізу наукових публікацій:** як оцінювати якість наукових статей, використовувати індекси цитування, порівнювати матеріали в межах свого дослідження.
3. **Цифрові компетенції:** які навички необхідні для ефективного використання ІТТ у науковій діяльності, включаючи навички роботи з форматами електронних документів, ресурсами для організації досліджень та комунікації.
4. **Кращі практики наукової комунікації:** підготовка праць для публікацій, їх структура, стиль написання, а також як орієнтуватися на цільову аудиторію.
5. **Оцінка впливу та значущості досліджень:** методи вимірювання впливу публікацій, впровадження результатів досліджень у практику.
6. **Етичні аспекти наукового публікування:** вирішення проблеми плагіату, авторські права, а також етичні норми, яких слід дотримуватись під час публікації наукових робіт.
7. **Тенденції у наукових дослідженнях:** основні напрямки та тенденції у розвитку наукових знань різних галузей, засновані на аналізі праць з ERIH PLUS.

По завершенню *Спецкурсу* слухачі повинні **уміти:** володіти базовими навичками використання ERIH PLUS для пошуку наукових матеріалів; знати, як оцінювати якість наукової інформації; мати змогу інтегрувати здобуті знання у свою наукову та педагогічну діяльність; розвинути критичне мислення та навички роботи з інформацією. Ці знання допоможуть слухачам підвищити свої цифрові компетенції, покращити якість дослідницької діяльності і сприяти їхньому професійному зростанню.

Висновки. З огляду на стрімкий розвиток ІТТ в умовах сучасної інформаційної революції, *Спецкурс*, присвячений ефективному використанню реферативної бази ERIH PLUS, є необхідним для наукових і науково-педагогічних працівників. *Спецкурс* є важливим етапом у підвищенні цифрової компетентності спеціалістів у сфері науки та освіти, що не лише сприяє професійному розвитку, а й забезпечує доступ до нових знань, необхідних для сучасного наукового спілкування. Учасники *Спецкурсу* отримають унікальну можливість повноцінно освоїти інструменти, які відкриють нові горизонти для їхньої наукової діяльності.

У *Спецкурсі* застосовані сучасні методи навчання, що включають проєктну діяльність, групові обговорення та інтерактивні техніки. Це дозволяє слухачам не лише отримати теоретичні знання, а й набути практичних навичок у використанні бази ERIH PLUS для пошуку інформації. Курс включає теми, які охоплюють основи роботи з реферативною базою, методи пошуку та аналізу наукової інформації, а також питання етики і авторського права щодо використанні наукових ресурсів. Розроблена програма навчання допомагає слухачам систематизувати знання та розвивати критичне мислення.

Після проходження *Спецкурсу* учасники мають чітке уявлення про можливості ERIH PLUS, здатні ефективно використовувати ресурси бази для своєї наукової діяльності та підвищити якість власних наукових публікацій. Курс надає важливі знання та навички, які є суттєвими для підвищення цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників що, в свою чергу, сприятиме розвитку наукової сфери та покращенню якості наукових досліджень. Важливим напрямком подальших досліджень є постійне оновлення змісту *Спецкурсу* відповідно до нових тенденцій у науковій сфері та технологіях. Також необхідно врахувати відгуки слухачів для удосконалення навчальної програми.

Список використаних джерел

1. Лабжинський, Ю.А., Кільченко, А.В., & Коваленко, В. М. (2021). Роль інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності науково-педагогічної діяльності. *Звітна наук. конф. ІТЗН НАПН України*: матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, 11 лют. 2021 р. К.: ІТЗН НАПН України. 55-61. <https://lib.iitta.gov.ua/724023>.
2. Новицька, Т. Л., & Новицький, С. В. (2021). Сучасні тенденції цифрової трансформації освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м.

- Тернопіль, 08 квіт. 2021 р., Тернопіль: ТНПУ ім. Володимира Гнатюка. 66-71. <https://lib.iitta.gov.ua/724801/>.
3. Іванова, С. М., & Кільченко, А. В. (2023). Можливості реферативно-аналітичної бази даних Dimensions – інноваційного ресурсу для підтримки науковців. *Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Тернопіль, 06 квіт. 2023 р.* Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка. 236-240. <https://lib.iitta.gov.ua/735001>.
 4. Іванова, С. М., Кільченко, А. В., & Новицька, Т. Л. (2024). Розвиток цифрової компетентності науковців та викладачів університетів європейського простору. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки.* Вип. 215. 166-172. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-215-166-172>.
 5. Кільченко, А. В. (2020). Представлення українських наукових журналів галузі освіти і науки в міжнародній реферативній базі ERIH PLUS на платформі Dimensions. *Цифрова компетентність вчителя нової української школи: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару, м. Київ, 05 берез. 2020 р. К.: Національна академія педагогічних наук України.* 55-60. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720364/>.
 6. Шиненко, М. А., Іванова, С. М., Новицька, Т. Л., & Кільченко, А. В. (2025). Методика використання реферативної бази ERIH PLUS для розвитку цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників: спецкурс / ред. С. М. Іванова. Київ: ІЦО НАПН України. 27. <http://lib.iitta.gov.ua>.

РЕФЛЕКСІЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ. Кравченко Ю. А.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, м. Київ, Україна

Ключові слова: цифрова компетентність педагога, рефлексія цифрової компетентності, етапи та методики рефлексії.

Цифрова компетентність педагога є ключовим компонентом у здійсненні освітньої діяльності. Вона охоплює декілька важливих складників: застосування педагогами цифрових технологій в освітньому процесі та для власного особистісного професійного розвитку; використання та створення навчального контенту, обмін цифровими ресурсами для потреб навчання; організація та управління використанням цифрових технологій в освітньому процесі; послуговування цифровими стратегіями для підтримки алгоритмів оцінювання; використання цифрових технологій для забезпечення індивідуалізації навчання; сприяння формуванню цифрової компетентності здобувачів освіти; реалізація цифрової безпеки (Толочко, 2021) [6]. Ці компоненти разом генерують підґрунтя ефективної роботи педагога в сучасному інформаційному світі.

До того ж, цифрова компетентність є багатофункціональною, належить до трансверсальних, здатних забезпечувати «трансфер навчання» через інтеграцію знань, навичок і метакогнітивних здібностей особистості задля вирішення ситуацій реального життя, та орієнтує на безперервне навчання (Толочко, 2021) [6].

До українських авторів, які у своїх працях розглядають питання розвитку цифрової компетентності, належать: І. Воротникова, О. Гриценчук, І. Іванюк, О. Кравчина, І. Малицька, М. Лещенко, С. Литвинова, Н. Морзе, О. Овчарук, О. Спірін та ін. Питання оцінювання професійної компетентності педагогів та здобувачів освіти в умовах цифрового середовища досліджено у працях Н. Басараби, В. Бикова, І. Ветрова, Г. Єльнікової, О. Пінчук, О. Соколюк, В. Лапінського, М. Ростоки та ін.

Наприклад, в праці О. Овчарук (2024) розкрито процес розвитку та кроки впровадження